

TELEVİZYONUN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİLERİ

Kimi zaman eğitici, öğretici kimi zaman da eğlenceli olarak tanımladığımız televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerine dair sizleri bilgilendirmek istedik. Televizyon, öğrenmeyi kolaylaştırır, görsel hareket çocuğun dikkatini çeker, bilginin daha kolay hatırlanmasını sağlar. Ancak, sürekli televizyon izlemek çocuğu edilgen kılıp yaratıcılığını engelleyebilir. Televizyonu çocuk eğitiminde etkili kılmak ancak yetişkinlerin doğru yönlendirme ve mantıklı sınırlamaları ile mümkündür. Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri günümüzde pek çok ülkede tartışılmaktadır. Algılama biçimleri, algıladıklarını benimseme hızları ve hayata geçirme istekleri açısından bakıldığında televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerini sadece Şiddetle sınırlamak yanlıştır. Bilindiği gibi ülkemiz matbaaya Avrupa'dan yaklaşık 500 yıl sonra kavuşmuştur. Bu da toplumun, yazılı kültürü yaşamadan görsel kültüre geçmesi anlamını taşımaktadır. Gazete ve kitap okuma alışkanlığının yeterince yaygın olmamasının temelinde de bu sorun yer almaktadır. Dünyaya gözlerini yeni açan bir çocuk, ilk günden itibaren anne-babası dışında televizyonla da bir anlamda iletişime girmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde televizyonun çocuk üzerindeki etkisi daha da önem kazanmaktadır. Televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine belli başlıklar halinde göz atalım:

* Davranışlarına Etkisi Yapılan araştırmalar, çocuklardaki "Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu" nun her geçen gün arttığını göstermektedir. Nedenleri incelendiğinde televizyon ve bilgisayarın önemli bir etken olduğu görülmüştür. Oyalanıyor düşüncesi ile sesimizi çıkartmadığımız çocuklarımız, televizyon ve bilgisayar başında saatlerini geçirmektedir. Böylece, küçük yaştan itibaren hızlı hareket eden objelere odaklanmayı öğrenmekte, bu durum da hareketsiz nesnelere odaklanmalarını olumsuz etkilemektedir.

* Tüketim Toplumu Bireyi Olmalarına Etkisi Reklamlar, kısa süreli ve hareketli oldukları için çocukları cezp etmekte ve dakikalarca gözlerini ayırmadan televizyon izlemelerine neden olmaktadır. Kullanılan sloganlarda mutlu hayatlar vaat edilmekte ve bu hayata ulaşmanın tek yolunun o ürüne sahip olmaktan geçtiği ifade edilmektedir. Çocukların toplumda önemli bir çoğunluk oldukları düşünülürse, hedef kitle kabul edilip tüketim arzusu ve marka istekleri ile doldurulmaları olasıdır.

* Cinsiyet Rol Tanımları ve Benlik Algısına Etkisi Pek çok çizgi filmde cinsiyet rol tanımlamaları yer almaktadır. Bu tanımlamalarda çocuklar, kız ya da erkek olarak nasıl olmaları gerektiğine ilişkin oluşturulmuş ideal tipleri görmektedir. Aynaya baktıkları zaman o ideal tipe olan yakınlıkları ya da uzaklıkları ölçüsünde benlik algıları etkilenmektedir.

* Anne-Baba İle Kurulan İlişkiye Etkisi Televizyonda ideal anne-baba rol tanımları da yer almaktadır. Çocuğunun sağlığını ve mutluluğunu düşünerek hangi ürünleri kullanması gerektiğine karar veren, onu mutlu etmek için en sevdiği oyuncacı alan anne ve babalar televizyonda sıklıkla gördüğümüz modellerdir. Erich Fromm bir kitabında "İnsanlar ne kadar çok şeyi olursa o kadar çok mutlu olacağını sanır ." diyor. Bu anlamda "satın alma" eyleminin çok kolay olduğunun lanse edildiği reklamları görüp de kendi anne-babası istediklerini almayan çocuk hayal kırıklığı yaşayabilir.

* Şiddet Eğilimlerine Etkisi Araştırmalar, televizyonun tek başına Şiddete yöneltmediğini, ancak özendirildiğini ve arttırdığını göstermektedir. Şiddet, haberlerden filmlere, dizilerden çizgi filmlere dek her an her yerde hayatın bir parçası olarak yer almaktadır. Bu da Şiddetin

normalize edilmesine neden olmaktadır. Hatta çizgi filmlerde “sempatik şiddet ” var bile denebilir. Gerçek bir Şiddet karşısında çocuk koruma kalkanı olarak gözlerini kapatır. Fakat çizgi filmlerdeki bazı sahnelerde çocukların, gördükleri onca Şiddetten sonra ayağa kalkabilen karakterlere kahkahalarla güldüklerini görmekteyiz. Daha da kötüsü izlediklerini birbirleri üzerinde denemeye kalkmalarıdır.

* Okumaya, Düşünmeye ve Başarıya Etkisi Bilindiği gibi yazılı kültür, insanlara düşünmeyi, yorumlamayı ve sorgulamayı sağlar. Oysa televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar sadece gösterilenleri almakla yetinir olmuşlardır. Bilgiyi özümsemeden, gör-geç tarzında alan çocuğun düşünme ve problem çözme becerileri olumsuz etkilenir. Ayrıca çocuğun aşırı televizyon izlemesi, onu okumaktan, sinema ve tiyatroya gitmekten, hatta çoğu kez oyun oynamaktan bile yoksun bırakmaktadır. Bu durum sosyal ilişkilerinin zayıflamasına neden olmaktadır.

* Kültürel Değerlere Etkisi Televizyondaki programların bazıları, çizgi filmlerin ise neredeyse tamamı yabancı kaynaklıdır. Dolayısıyla çocuklar, kendi kültür değerleri ile değil, başka ülkelerde yaratılan kahramanlar ve farklı değerlerin işlendiği programlarla büyümektedirler. Bu da onların kendi kültürel değerlerine yabancılamalarına neden olmaktadır.

* Dildeki Yozlaşmaya Etkisi Televizyonun, en önemli ifade ve iletişim aracı olan dilimiz üzerinde de oldukça olumsuz etkileri vardır. Kullanılan sözcük sayısının azlığının yanı sıra Türkçe'nin yanlış, yabancı özentili ve kısır bir şekilde kullanılması da buna örnektir.

ÖNERİLER

Aileler, ne güzel oyalanıyor düşüncesiyle çocukları televizyon karşısında yalnız bırakmamalı, mümkün olduğunca birlikte televizyon izlemelidir. Bu, hem çocukların izledikleri programlar hakkında bilgi sahibi olunmasını, hem de sonrasında izlenen program ile ilgili konuşma ve paylaşma ortamı sağlar. Çocukların davranışlarını Şekillendirirken yetişkin davranışlarını model aldığı düşünülürse, anne babanın da TV. seyretmeye ne kadar zaman ayırdığı önem kazanmaktadır. Televizyon izleme sürelerinin belli ölçülerde sınırlandırılması gerekir. Bu süreyi çocuğunuzla karşılıklı konuşarak günde 1 saati geçmeyecek şekilde düzenlemeye çalışın. Çocuğunuza televizyon seyretmek yerine yapabileceği çeşitli etkinlikler önerin. Çocuklara yönelik programlar hazırlanırken, program yapımcıları çocukların yaş dönemi özelliklerini dikkate almalı ve özellikle gelişimin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde, onların dış uyarılardan çok fazla etkilendiklerini göz önünde bulundurmalıdır

Kaynakça: * “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri”Yrd. Doç. Dr. Huriye KURUOĞLU

* “Televizyon, Bilgisayar ve Çocuklarımız” konulu veli konferansı

Pedagog Dr. Melda ALANTAR